

Požáry a výstavba Fryštátu

Franz Mayerhoffer, Stavební plán průčelí obytného a obchodního domu ve Fryštátě pro fryštátského starostu Viktora Hoffmanna, 4. dubna 1915.

Archeologické nálezy, archivní prameny i samotný půdorys města svědčí o středověkém původu Fryštátu. Jeho založení úzce souvisí se vznikem Těšínského knížectví, jehož opěrnými body měla být města a opevněná sídla. Vlastním vyměřováním území města, kde platila městská práva, byl pověřen lokátor. Jeho úkolem bylo vyměřit náměstí, ulice a jednotlivé městské parcely především pro výstavbu domů. Snad již tehdy byl určen prostor pro farní kostel. V roce 1504 prodal těšínský kníže Kazimír měšťanský dům pro budovu fryštátské radnice. Později byla postavena dodnes stojící radniční věž. V roce 1539 byla na náměstí přivedena vodovodem voda do kamenné kašny. Městské domy byly většinou přízemní a z velké části dřevěné s podloubím do náměstí nebo hlavních ulic města. Za proměnou města stály především ničivé požáry, které zachvátily město 17. dubna 1511 a 27. ledna 1617. Požáry ovlivnily i podobu kamenných budov panského sídla a sousedního farního kostela. V roce 1747 byla na náměstí postavena socha sv. Jana Nepomuckého a 40 let později nová kamenná kašna. Po požáru 15. září 1781 zanikly před radniční věží řeznické lávky a především nebyly obnoveny některé velkoměšťanské a maloměšťanské domy, na jejichž místech vznikaly i zahrady nebo dále chátraly. Poslední velký požár město zasáhl 5. dubna 1823. Město se postupně vzpamatovávalo z následků požáru. Především zmizela charakteristická podloubí dřevěných domů. Domy se stavěly na základě stavebního řádu pro Moravu a Slezsko podle schválených stavebních plánů a musely být zděné z pevného stavebního materiálu. V letech 1837–1840 byla přistavěna k radniční věži nová budova radnice a na náměstí vznikaly strohé přízemní, či patrové zděné domy. Od konce 19. století se s výstavbou nového městského vodovodu a kašny (1900) postupně modernizují a často výrazně představují i měšťanské domy s nezbytnými velkorysími výkladci obchodů a zdobnými fasádami. Do vývoje města nešťastně zasáhla od 60. let 20. století plánovaná asanace historického centra města odstraněním domů především Markovy a Hrnčířské ulice.

Fryštát v roce 1597

"Ve vzdálenosti dobrých dvou mil od Pštiny jsme projeli vsí jménem Strumeň, zbudovanou z prken jako v Polsku, ale ne tak špinavou, i když také měla svůj díl té jejich špíny, a pak, poté co jsme ujeli další dvě dlouhé míle, které by vlastně ve srovnání s těmi polskými byly více než tři, protože, jak říkájí, slezské nebo moravské míle jsou mnohem delší než polské, jsme se zastavili v městečku jménem Fryštát, jež se co do čistoty zdálo být rájem proti těm, jež jsme viděli a projížděli v polském království, protože se tam všude dalo chodit bez bláta, neboť tam bylo velké, čisté a prostorné náměstí a ve všech ulicích podloubí, pod nimiž se dalo kráčet suchou nohou, i kdyby pršelo. Bylo z větší části vystavěno z prken, ale malovaných a zdobených hezkým tvarem mnohem lépe, než jak se to dělá v Polsku. Pod oněmi podloubími měli zavěšena mnohá vědra na vodu a každý se jedním honosí u svých dveří, aby si jím posloužili, jak si myslím, při potřebě pomoci hasit za požáru, když se rozpoutá, neboť je velmi nebezpečný, protože domy jsou ze dřeva, a s velkou péčí tam obezdívají a dělají vše pro to, aby se nevznítily a aby měli připraveny prostředky k jeho hašení a pomůcky v případě potřeby, k nimž se všichni sbíhají. Obě dvě řečená místa, Strumeň a Fryštát, byla obývána heretiky, jak mi bylo řečeno."

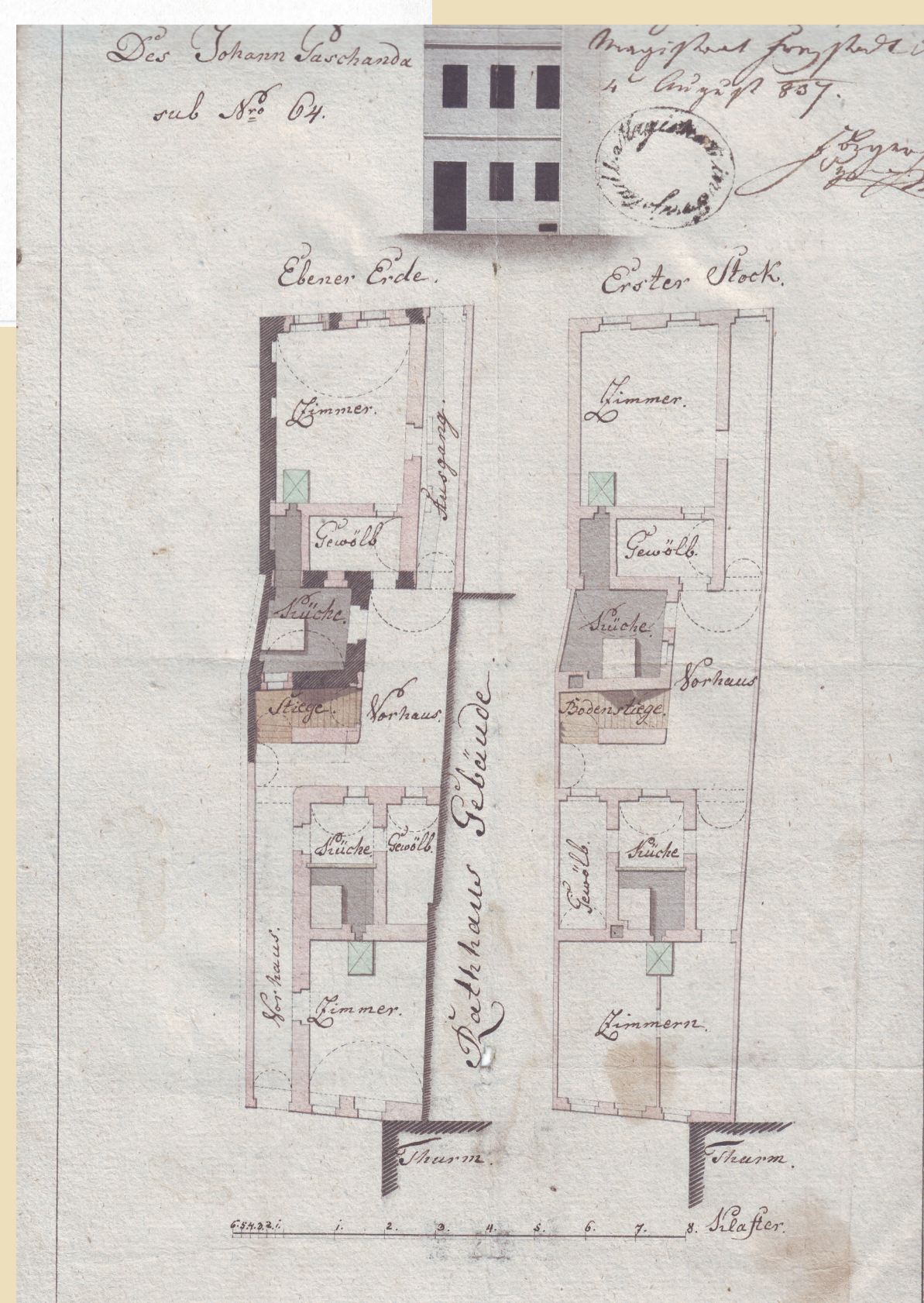
Giovanni Paolo Mucante, Zpráva o cestě Slezskem a Moravou v roce 1597.

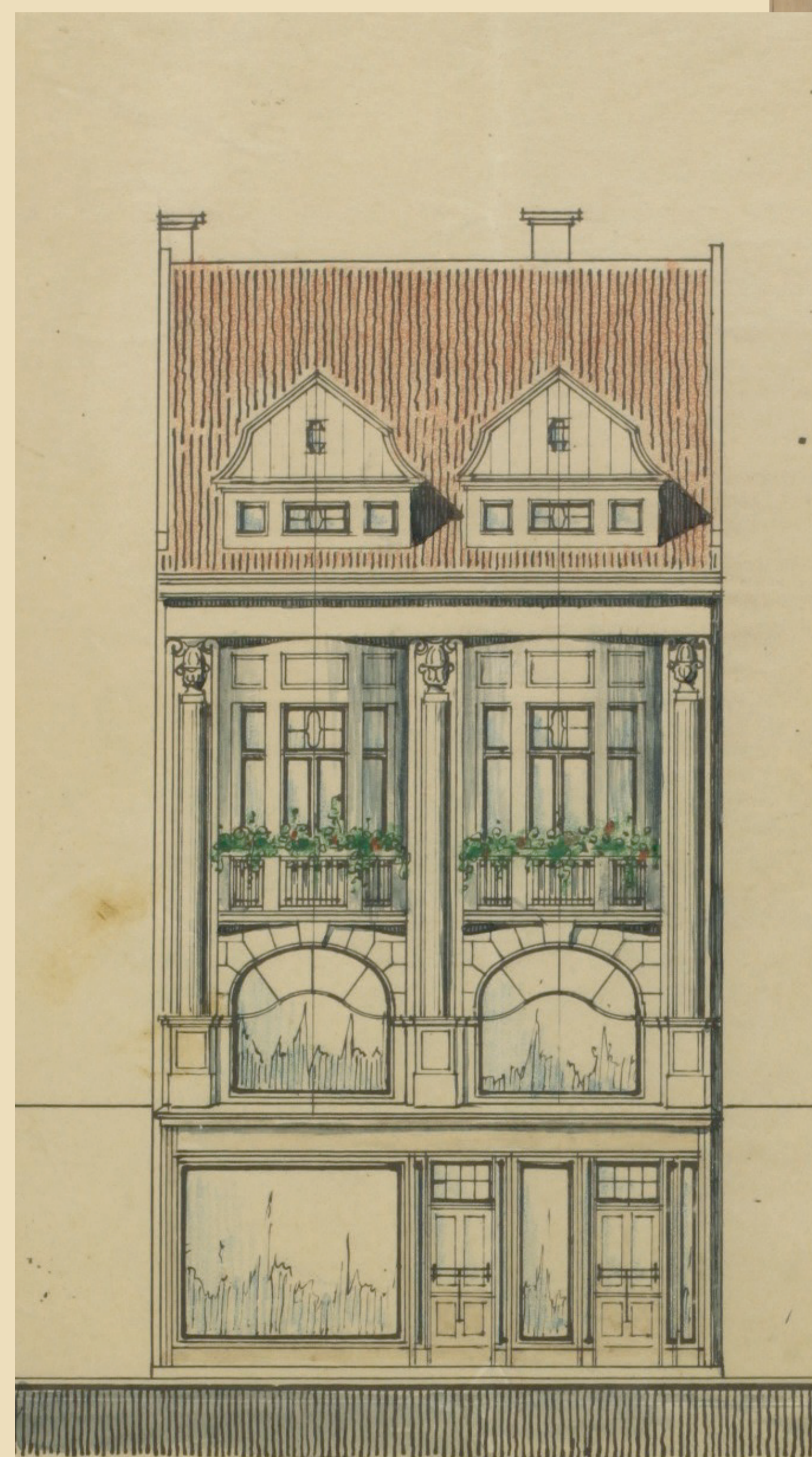
Schéma půdorysu města Fryštátu s vyznačenými nepoškozenými a poškozenými zděnými a dřevěnými domy ve městě Fryštátě po požáru v roce 1823.

LEGENDA:

- = nepoškozené zděné budovy
- = zničené zděné budovy
- = spalené dřevěné domy
- = torzo Horní brány, tzv. Těšínské
- = nepoškozené dřevěné domy
- = vodoteče

Plán na postavení domu čp. 66 pro Jana Paschandu vedle budovy fryštátské radnice, 1821.

Leo Mehlich, Detail stavebního plánu s průčelím domu čp. 64 pro Lea Randa ve Fryštátě, 1924.

Leo Mehlich, Detail stavebního plánu s průčelím domu čp. 65 pro Leopolda Habera ve Fryštátě, 1924.

Pohledy na náměstí ve Fryštátě v první polovině 20. století.

Demolice domů na rohu náměstí a Hrnčířské ulice a na rohu Fryštátské ulice a K. Šliwky v letech 1969–1973.